

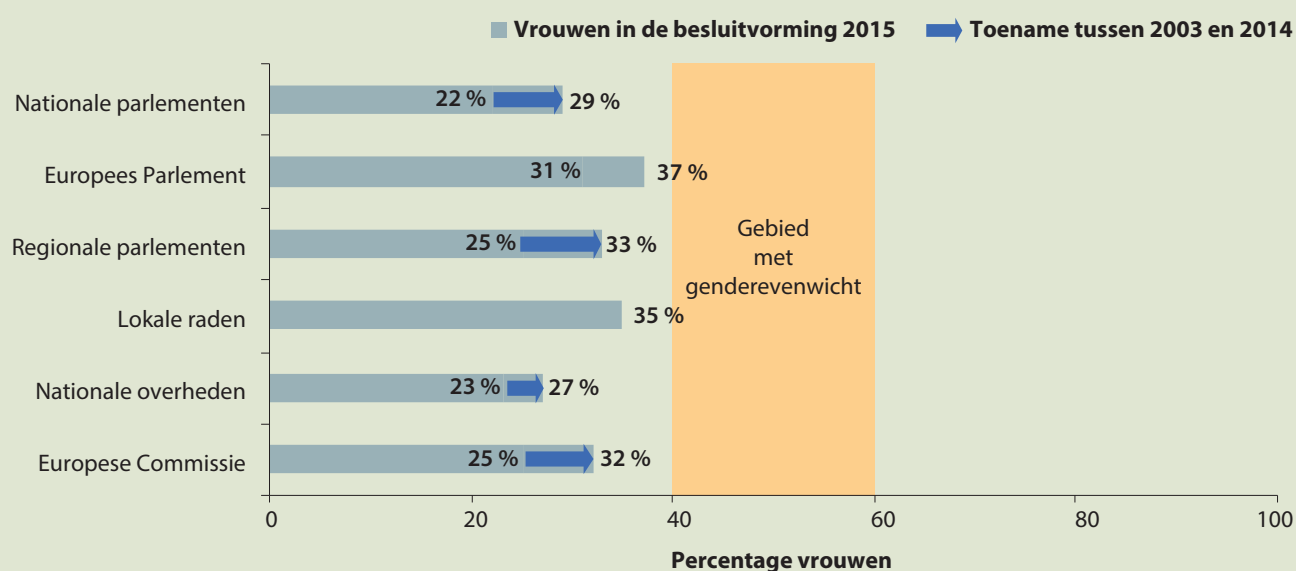
Gelijke participatie van vrouwen en mannen in de politiek is een belangrijke voorwaarde voor doeltreffende democratie en goed bestuur. De deelname van meer vrouwen aan de politieke besluitvorming versterkt en verbetert het democratisch stelsel en heeft daarnaast tal van positieve effecten op de samenleving die de levens van mannen en vrouwen kunnen verbeteren. Tot de voordelen behoren een rechtvaardigere samenleving en inclusief bestuur, een hogere levensstandaard, positieve ontwikkelingen op het vlak van onderwijs, gezondheidszorg en infrastructuur en een afname van de politieke corruptie.

Een langzame, maar gestage weg naar de top voor vrouwen

In de afgelopen tien jaar hebben vrouwen hun aandeel in de leidinggevende posities aan de top van politieke instellingen en het openbaar bestuur in de EU gestaag vergroot. De onderstaande grafiek toont de vooruitgang die sinds 2003 is geboekt op lokaal, regionaal, nationaal en Europees niveau.

Afbeelding 1 — Verbeteringen in het genderevenwicht in de politieke macht in de EU-28, 2003-2015

Mannen houden het leiderschap van politieke partijen in handen

Vrouwen staan aan de zijlijn in informele netwerken

De meeste politieke partijen in de EU worden geleid door een man, zoals blijkt uit het EIGE-rapport inzake gendergelijkheid in machts- en besluitvormingsposities (2015). In het rapport wordt erop gewezen dat in 2014 slechts 13 % van de leiders van grote politieke partijen in de EU vrouw was, tegenover 33 % van de vicevoorzitters. Formele en informele netwerken binnen politieke partijen zijn van het grootste belang voor het bereiken van een toppositie, het behouden van de steun van de partij en het doorvoeren van beleidswijzigingen. In informele netwerken na werktijd zijn voornamelijk mannen actief. Daarom kan het bestaan van deze netwerken in een door mannen gedomineerde omgeving de dominantie en het leiderschap van mannen in stand houden (EIGE-rapport inzake gendergelijkheid in machts- en besluitvormingsposities).

Genderstereotypen verhinderen dat vrouwen topposities bekleden

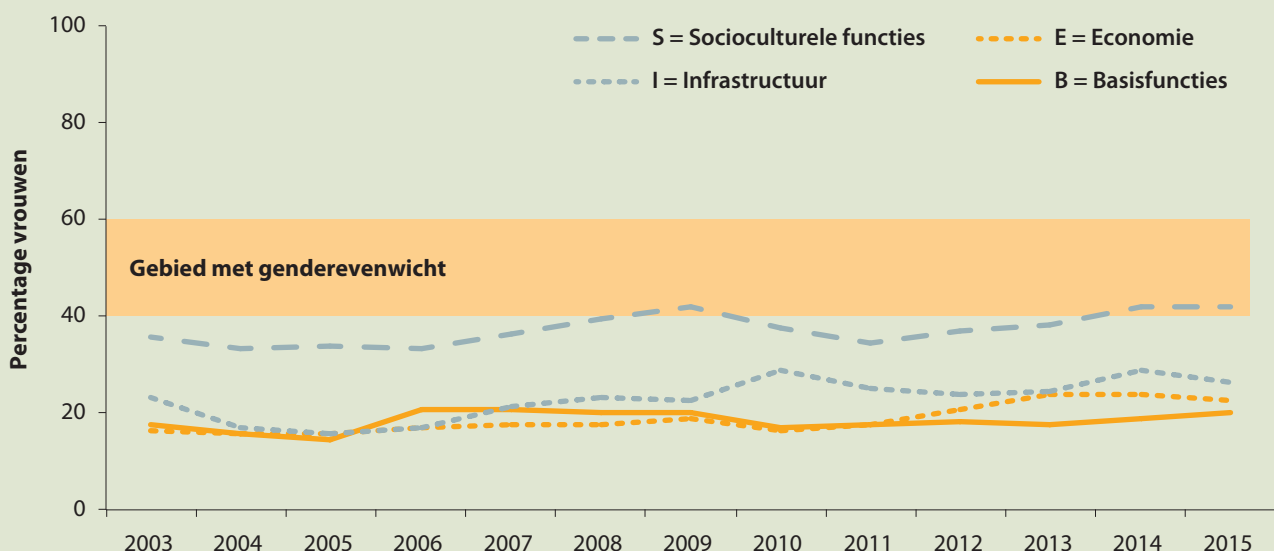
Het voortbestaan van genderstereotypen en de interne cultuur van veel politieke partijen, die wordt gekenmerkt door een dominante „mannelijke” leiderschapsstijl, blijven aan een gelijke vertegenwoordiging in de weg staan. Historisch gezien worden leiderschapsposities voornamelijk bekleed door mannen. De

kenmerken en vaardigheden die van leiders worden verwacht — zoals assertiviteit, dominantie en rationeel denken — worden doorgaans gekoppeld aan mannelijke kenmerken, waardoor leiderschap over het algemeen wordt geassocieerd met mannen. Genderstereotypen komen ook terug in de verdeling van kabinetsportefeuilles en van hoge ambtelijke posities bij ministeries. Mannen krijgen vaak portefeuilles toebedeeld die verband houden met basale staatsfuncties, zoals defensie, justitie en buitenlandse zaken, terwijl vrouwen met name terug te vinden zijn op ministeries met socioculturele functies. Zo wordt de stereotype verwachting versterkt dat vrouwen meer geschikt zijn voor terreinen als onderwijs, gezondheidszorg en cultuur.

Politieke partijen houden de deur dicht voor vrouwen

Politieke partijen bepalen in belangrijke mate welke kansen vrouwen krijgen om aan de partijpolitiek deel te nemen en hoe groot die kansen zijn. Ook de kansen van vrouwen om een leidinggevende positie te verwerven liggen in handen van politieke partijen en het partijkader dat de selectie- en toelatingsprocessen beheert. Politieke partijen bepalen de volgorde op kieslijsten, shortlists voor kiesdistricten en partijstructuren. Om deze redenen worden politieke partijen vaak beschouwd als „poortwachters”.

Afbeelding 2 — Aandeel vrouwen in nationale parlementen die quota hanteren, 2003-2015

Wat wordt er gedaan om het gender-evenwicht te verbeteren?

Verscheidende EU-lidstaten hebben hun inzet voor gendergelijkheid in de politieke besluitvorming versterkt door verplichte of vrijwillige genderquota in te voeren om te zorgen voor genderevenwicht in de politiek, en door streefcijfers in te voeren voor genderevenwicht bij de selectie van kandidaten. Uit het onderzoek van EIGE blijkt dat de vertegenwoordiging van vrouwen in de politiek sinds 2003 gemiddeld het sterkst is gestegen in lidstaten met bindende of vrijwillige quota. Uit de cijfers blijkt een stijging met 10 procentpunten tot een gemiddeld aandeel vrouwen van 29 % in de nationale parlementen in 2014. In lidstaten zonder quota bedroeg het aandeel vrouwen 27 %, welk aandeel in het afgelopen decennium nauwelijks is gegroeid. Quota zijn een manier om het genderevenwicht te verbeteren. Quota alleen zijn echter niet genoeg. Er zijn ook andere maatregelen nodig, zoals publieke debatten, campagnes, regelmatige monitoring en integrale programma's om te stimuleren dat meer vrouwen politiek actief worden.

Goede praktijken om de rol van vrouwen in de politieke besluitvorming te vergroten

EIGE heeft een aantal goede praktijken geïdentificeerd om meer vrouwen uit te rusten, en hun positie te versterken, met de vaardigheden die nodig zijn om een politieke carrière na te streven in een meer diverse en representatieve omgeving.

Gerichte maatregelen en initiatieven: door politieke partijen uitgevoerde bindende wettelijke en vrijwillige maatregelen blijken de participatie van vrouwen in de besluitvorming te vergroten. Een breder palet van gerichte stimuleringsmaatregelen, zoals publiek debat, bewustmaking en transparantere praktijken inzake werving en loopbaanontwikkeling zijn eveneens belangrijk om vooruitgang te boeken.

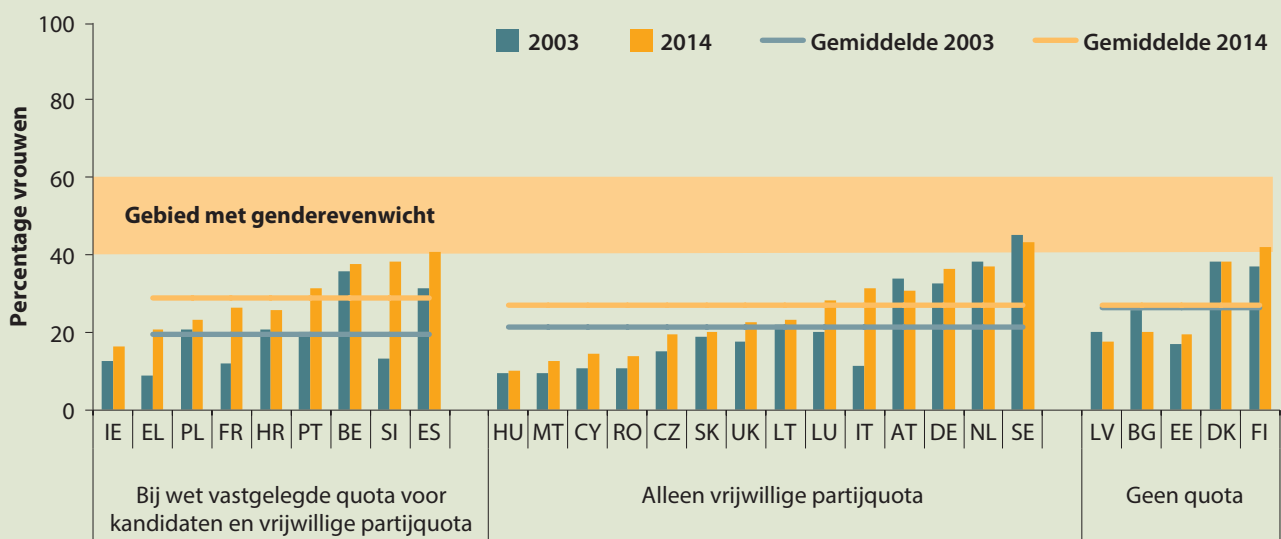
Regelmatige monitoring: het is belangrijk om de ontwikkelingen te volgen en te beoordelen welke initiatieven succesvol zijn en welke niet. De EIGE-databank met genderstatistieken kan helpen bij de monitoring, omdat deze toegang biedt tot vergelijkbare, naar geslacht uitgesplitste gegevens voor alle EU-lidstaten.

EIGE brengt regelmatig verslagen uit waarin de verschillende aandachtsgebieden van het actieprogramma van Peking onder de loep worden genomen, zoals verzocht door de voorzitterschappen van de Raad. De meest recente verslagen gaan over:

- gendergelijkheid in verantwoordelijke en besluitvormingsposities (verschenen in 2016);
- de pensioengenderkloof in de EU (verschenen in 2015);
- gendergelijkheid en economische onafhankelijkheid: deeltijdwerk en zelfstandig ondernemerschap (verschenen in 2014).

Alle verslagen en publicaties van EIGE met betrekking tot het actieprogramma van Peking kunnen worden geraadpleegd op <http://eige.europa.eu/monitoring-the-bpfa>

Afbeelding 3 — Aandeel vrouwen in nationale parlementen die quota hanteren, 2003-2015

Jonge vrouwen betrekken: wanneer er niet méér jonge vrouwen worden aangetrokken tot het politieke leven, zal de ondervertegenwoordiging van vrouwen in gekozen functies voortduren. Mentoraat, opleidingscursussen, publieke campagnes en professionele netwerken kunnen een belangrijke rol spelen om meer vrouwen te helpen om zich verkiesbaar stellen en om hen voor te bereiden op een carrière in de politiek.

Gendersensitieve parlementen

Parlementen die een gunstig klimaat creëren voor vrouwen, d.w.z. waar vrouwen niet worden geïntimideerd en gediscrimineerd, kunnen vrouwen stimuleren om actief te worden in de politiek. EIGE werkt aan een interactief online-instrument dat helpt om de „gender-sensitiviteit” van een politieke instelling te meten. Het

Genderevenwicht: 40/60 wordt doorgaans gezien als een acceptabele verhouding.

Gendergelijkheid: een numerieke verhouding waarbij vaak wordt bedoeld op 50/50.

Kritische massa: vrouwen of mannen bekleden ten minste 30 % van de besluitvormingsposities.

Verdere informatie over gendergelijkheidsterminologie is te vinden in de woordenlijst en thesaurus van EIGE inzake gendergelijkheid.

instrument kijkt naar een aantal kerncriteria, variërend van het kiesstelsel tot de arbeidsomstandigheden in het parlement. Door onderzoek te doen naar de belemmeringen die vrouwelijke politici in alle fasen van hun carrière ondervinden, helpt dit nieuwe instrument instellingen om discriminerende praktijken te identificeren en maatregelen te ontwikkelen om die praktijken aan te pakken.

EU-beleidsprioriteiten

De EU heeft haar inzet voor gelijkheid tussen mannen en vrouwen in de besluitvorming versterkt door middel van het document „Strategisch engagement voor gendergelijkheid 2016-2019” van de Europese Commissie. Hierin wordt de bevordering van gendergelijkheid in de besluitvorming aangemerkt als een van de prioriteiten. Dit document omvat ook acties voor de verzameling en verspreiding van gegevens over vrouwen en mannen in hoge besluitvormingsposities, in nauwe samenwerking met EIGE.

Het Europees pact voor gendergelijkheid 2011-2020 herbevestigt de inzet van de Raad voor gendergelijkheid en is specifiek gericht op „de bevordering van de empowerment van vrouwen in het politieke en het economische leven”.

Europees Instituut voor gendergelijkheid

Het Europees Instituut voor gendergelijkheid (EIGE) is het kenniscentrum van de EU voor gendergelijkheid. EIGE ondersteunt beleidsmakers en alle relevante instellingen bij hun inspanningen om de gelijkheid van vrouwen en mannen tot werkelijkheid te maken voor alle Europeanen, door hen te voorzien van specifieke deskundigheid en vergelijkbare en betrouwbare gegevens op het gebied van gendergelijkheid in Europa.

Meer informatie

<http://eige.europa.eu>
facebook.com/eige.europa.eu
twitter.com/eurogender
youtube.com/eurogender
eige.sec@eige.europa.eu
+370 52157444